

kteřá prakticky nebyla překonána, vyzdvihuje Zemanovo prvenství v zápisech instrumentální hudby. V archivních fondech nalezla více než 1000 nepublikovaných záznamů včetně fragmentů a provedla srovnávání rukopisů s edičními podobami písňových zápisů ve druhé a kompletně ve třetí Bartošově sbírce (tedy v edici za spoluúčasti Leoše Janáčka), tj. na ploše 745 písní. Tato práce odhalila ediční zásahy do Zemanových rukopisů (do textů i do notací písní), vedla ke korigování Bartošova rejstříku Zemanových příspěvků a k publikování jeho soupisu v Bartošově třetí sbírce s výsledky kritické komparace.

Ještě jeden perspektivní význam má kniha pro bádání o písni: vedle pramene světské lidové písně a hudby je třeba vidět také hodnotu části Zemanova fondu jako hymnografického pramene. Jedná se o několik kategorií: o notované zápisy duchovních písní, doložených v nekatolických kancionálech bez notací (např. *Nechte dítek přijít ke mně* z Elsnerova kancionálu), o notace písní šířených poutními tisky jako texty, o dobové varianty lidových duchovních písní z barokních i předbělohorských notovaných kancionálů, o kontrafaktury. Tyto hudební prameny náleží mezioborovému studiu písňové kultury mezi literární tradicí raného novověku a ústní tradicí 19. a 20. století. To je pole, kde se setkává hudební regionalistika s otázkami národní a středoevropské hudební tradice.

Monografie JUDITY KUČEROVÉ přispívá aktuální diskusí o pojmu hudební region a o jeho přesahování do širších vztahů. Spojuje pramenná, teoretická i praktická hlediska. Přejeme knize, aby na její přínos dosáhli badatelé i učitelé.

Věra Frolcová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Karel Pavlišťík, DŘEVO, PROUTÍ, SLÁMA V TRADIČNÍ RUKODĚLNÉ VÝROBĚ NA PODŘEVNICKU. 2. vydání. Muzeum jihovýchodní Moravy, Zlín 2011, 280 s., čb. foto a kresby v textu. –

Archeologie, historie i etnografie dokládají, že výrobní činnosti jako je splétání proutí a slámy, opracování dřeva nebo hotovení hliněných nádob jsou počátkem nepřetržitého řetězu objevů a dovedností, jež pomáhaly vytvářet technickou civilizaci. Znalosti a dovednosti hotovení užitečných výrobků z přírodních materiálů se v některých obcích v Čechách a na Moravě zachovaly ve výjimečných projevech až do poloviny 20. století.

Pavlišťíkova kniha *Dřevo, proutí, sláma v tradiční rukodělné výrobě na Podřevnicku* je výsledkem dlouholeté Pavlišťíkovy badatelské a sběratelské činnosti v 2. polovině 20. století. Na tomto základě i na základě heuristické práce v archivech i poznatků získaných dotazníkovou akcí vzniklo příkladné dílo národopisné muzeologie. I když o lidové rukodělné výrobě a o lidových řemeslech bylo napsáno mnoho studií a článků, Pavlišťíkova práce je jedinečná podrobností etnografických, technologických i sociologických poznatků o přesně vymezeném regionu. Kniha je jakýmsi oknem do minulosti, upozorňujícím, že bez poznatků o materiálech a technologických principech výrobků lidových řemeslníků by byly bezmocné snahy o zachování a údržbu hmotných dokladů naší historické paměti.

Autor věnuje nejrozsáhlejší kapitolu rukodělné práci ze dřeva. Technologie rozděljuje na dvě základní kategorie: na *práce z bloku* (výrobky ze samorostů, práce hotovené dlabáním a vrtáním, práce korytářské

a řezba) a na *práce ze štípu* (výroba šindele, práce z lubů, bednářské práce, práce kolářské a soustružené). Poněkud kratší jsou kapitoly o výrobcích z proutí a ze slámy. Pozoruhodný je i závěrečný seznam pramenů a literatury.

Podrobně dokumentované způsoby života výrobců, získávání materiálu a popisy technologických postupů v přesně vymezeném regionu jsou příkladem vytváření databází informací pro komplexní zpracování vývoje této části kulturního dědictví, jak je předpokládá vládní usnesení 571/2003 a 11/2011, nazvané *Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice*. Má přispívat nejenom k identifikaci jednotlivých prvků tohoto dědictví. Má být i podnětem k uchování a revitalizaci vybraných projevů lidových tradic, které se setkávají se stále hlubším zájmem dnešní postmoderní společnosti.

Josef Jančář (NÚLK, Strážnice)

Václav Soukup, ANTROPOLOGIE: TEORIE ČLOVĚKA A KULTURY. Portál, Praha 2011, 741 s.–

Nepříliš široké spektrum původní české odborné literatury věnované sociokulturní antropologii se rozšířilo o knihu českého antropologa a kulturologa Václava Soukupa (narozen 1957) *Antropologie: Teorie člověka a kultury* (2011). Jedná se o rozsáhlé antropologické kompendium, které programově aspiruje na syntetický výklad předmětu, systematiky, metod a vývojových trendů antropologie jako holistické vědy o člověku a kultuře. Ve srovnání s předcházejícími pracemi

tohoto autora, jež jsou primárně zaměřené na dějiny antropologie, lze v této knize zaznamenat zásadní koncepční i tematický posun. Soukup se již nevěnuje výhradně dějinám antropologického myšlení, nýbrž předkládá i vlastní řešení nastolených problémů a originální koncepci tematických okruhů, jimiž se antropologie zabývá. Součástí této knihy se například stala i autorská interpretace antropogeneze a evoluce lidského jazyka nebo systematický úvod do koncepce kulturologie.

K napsání recenze mě inspirovala skutečnost, že před dvanácti lety na vydání Soukupovy knihy *Přehled antropologických teorií kultury* (2000) reagoval český sociální antropolog Petr Skalník (narozen 1945). Ten v periodiku *Cargo: časopis pro sociální a kulturní antropologii* provedl srovnávací kritickou analýzu této Soukupovy publikace s knihou britského sociálního antropologa jihoafrického původu Adama Jonathana Kuperu (narozen 1941) – *Culture: The Anthropologists' Account* (1999). I tato recenze bude mít komparativní charakter, neboť jsem se rozhodla provést srovnání Soukupovy knihy *Antropologie: Teorie člověka a kultury* s učebnicí norského sociálního antropologa Thomase Hyllanda Eriksena (narozen 1962) – *Sociální a kulturní antropologie: Příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál* (1993). Obě knihy spojuje podobné téma, edukativní aspirace a stejná edice nakladatelství Portál, v níž byly publikovány. S lehkou nadsázkou lze konstatovat, že představují dvě variace na stejné téma. Ovšem pouhý pohled do obsahu napovídá, že z hlediska koncepce, preferovaných témat a cílů svých prací, stojí Soukup i Eriksen na opačných stranách pomyslného autorského kontinua. Odlišný přístup ještě ovšem neznamená, že